

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K.

Dato: 06 OKT. 2000
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2000-792-0146
Dok.: JKM20220
+ bilag

6/10-00

Vedlagt fremsendes i 70 eksemplarer endelig besvarelse af spørgsmål nr. 386 og 387 af 18. maj 1999 fra Folketingets Retsudvalg (alm. del - bilag 854).

Frank Jensen

Lars Bay Larsen

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2000-792-0146
Dok.: JKM20219

Endelig besvarelse af spørgsmål nr. 386 og 387 af 18. maj 1999 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del – bilag 854).

Spørgsmål nr. 386:

”Ministeren bedes redegøre for, hvordan reglerne er for udtagelse af nævninge og domsmænd i de nordiske lande, øvrige EU-lande samt USA.”

Svar:

Som oplyst i den foreløbige besvarelse af 11. juni 1999 har Justitsministeriet anmodet justitsministerierne i de øvrige nordiske lande om at bistå med at tilvejebringe de ønskede oplysninger om retstilstanden i disse lande. Justitsministeriet har endvidere anmodet Udenrigsministeriet om at søge at indhente de ønskede oplysninger vedrørende de øvrige lande.

På grundlag af de modtagne oplysninger kan Justitsministeriet oplyse følgende:

I Norge udpeges lægdommere af den stedlige kommunalbestyrelse for en 4-årig periode. Udpegningen sker efter indstilling fra formandskabet eller et særligt udvalg. For at sikre en ligelig kønsfordeling oprettes 2 lister over de udpegede lægdommere, en for mænd og en for kvinder.

Udvælgelsen af lægdommere til den enkelte sag foregår ved lodtrækning fra de 2 lister.

For at kunne udnævnes til lægdommer skal den pågældende være fyldt 18 år, være uberygtet ("vederheftig") og være valgbar til kommunale valg. Det norske justitsministerium har endvidere oplyst, at det for tiden overvejes, om der bør indføres en øvre aldersgrænse på 70 år.

Visse personer er i kraft af deres erhverv mv. udelukket fra at virke som lægdommere. Personkredsen omfatter blandt andet ministre, advokater, præster og ansatte ved centraladministrationen, politi, anklagemyndighed, domstole mv. Reglerne herom svarer stort set til reglen i

den danske retsplejelovs § 70. Det overvejes for tiden i det norske justitsministerium, om medlemmer af Stortinget bør udelukkes fra at virke som lægdommere.

Personer, der indtil 5 år forud for valgperioden er idømt betinget fængsel for en forbrydelse, er udelukket fra at virke som lægdommere. Det samme gælder personer, der indtil 10 år forud for valgperioden er løsladt fra ubetinget fængsel.

I **Sverige** udpeges lægdommere gennem valg for 4 år ad gangen. Domsmand (nämndemän) til byretterne (tingsrätterne) vælges af den stedlige kommunalbestyrelse, mens domsmænd til landsretterne (hovrätterne) og nævninger vælges af amtsrådet (landstinget). Nævninger (jurymän) medvirker kun i visse sager om trykkefrihed og ytringsfrihed.

Valget sker ved forholdstalsvalg. Ved valget af domsmænd skal der tilstræbes en ligelig repræsentation med hensyn til alder, køn og beskæftigelse. Ved udpegelse af nævninger (jurymän) skal det endvidere sikres, at der sker en repræsentation af forskellige samfundsgrupper, forskellige anskuelser (meningsriktninger) samt de forskellige dele af amtet.

Kun svenske statsborgere kan vælges som lægdommere. Visse personer er i kraft af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de norske og danske regler om udelukkelse fra at være lægdommer.

I **Finland** udpeges lægdommerne ligeledes gennem valg for 4 år ad gangen. Domsmand (nämndemän) til tingsrätterne vælges af den stedlige kommunalbestyrelse. Kun finske statsborgere mellem 25 og 63 år kan udpeges som lægdommere. De valgte domsmænd skal så vidt muligt være repræsentative med hensyn til alder, beskæftigelse, køn og sprogforhold i kommunen.

Visse personer kan på grund af deres erhverv mv. ikke udpeges som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til reglerne i de øvrige nordiske lande.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Island**.

I **Belgien** foregår udtagelsen af nævninger ved lodtrækning, der foretages af dens stedlige borgmester på grundlag af fortegnelsen over kommunens vælgere. Kun personer mellem 30 og 60 år kan virke som nævninger. Efter lodtrækningen udelukkes endvidere personer, der ikke kan læse eller skrive, som ikke forstår det sprog, der anvendes i den pågældende retskreds (fransk eller flamsk), eller som på grund af deres erhverv mv. ikke kan virke som nævninger.

Reglerne om, hvilke erhverv mv. der er uforenelige med virke som nævning, svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

I **England og Wales** medvirker lægdommere i strafferetsplejen dels som nævninger (jurors), dels som fredsdommere (Justices of the Peace/lay magistrates).

Nævninger udpeges ved lodtrækning på grundlag af den lokale fortegnelse over vælgere. Nævninger skal være mellem 18 og 70 år. Der stilles ikke krav om britisk statsborgerskab, men man skal have haft bopæl i Storbritannien i mindst 5 år siden det fyldte 13. år. Endelig gælder regler nogenlunde svarende til de danske om, at personer inden for visse erhverv mv. er udelukkede fra at virke som nævning.

Fredsdommere udpeges af Lord Chancellor (som er øverste chef for domstolene og samtidig kabinetsmedlem og formand for Overhuset) på grundlag af indstillinger fra lokale, rådgivende udvalg (Advisory Committees on Justices of the Peace), som selv er udpeget af Lord Chancellor.

Også i **Frankrig** sker udpegning af lægdommere (nævninger) ved lodtrækning fra valglisterne. Lodtrækning foretages af den stedlige borgmester. Den foreløbige liste, der dannes ved lodtrækningen overdrages herefter til en kommission nedsat i den enkelte retskreds. Denne kommission, som ledes af retspræsidenten, træffer beslutning om udelukkelse af personer, som ikke opfylder betingelserne for at være nævning. De pågældende skal være fyldt 23 år samt opfylde visse habilitetskrav. Visse personer er på grund af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer. Den endelige nævningeliste findes ved lodtrækning mellem de tilbageværende personer.

Det materiale, der er modtaget fra **Grækenland**, indholder ikke oplysninger om fremgangsmåden ved udvælgelsen af lægdommere.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Holland**.

I **Irland** udpeges nævninger ved lodtrækning eller anden ikke diskriminerende udvælgelse ("using a procedure of random or other non-discriminatory selection") fra valglisterne i hvert amt (county). Kun irske statsborgere mellem 18 og 70 år kan udpeges som nævninger. Visse personer er på grund af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som nævning. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

Udpegning af lægdommere i **Italien** sker for hver kommune ved lodtrækning fra valglisten blandt italienske statsborgere, der er mellem 30 og 65 år, og som har haft mindst 7 års skolegang. Visse personer er på grund af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Luxembourg**.

I **Portugal** udpeges lægdommere ved lodtrækning fra valglisten blandt portugisiske statsborgere, der er mellem 18 og 65 år, og som ikke på grund af fysiske eller psykiske årsager er uegnet til at varetage hvervet som lægdommer. Visse personer er på grund af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

Også i **Spanien** udpeges lægdommere ved lodtrækning fra valglisten. Lodtrækning foretages i hver provins, og udpegningen sker for en toårig periode. Kun myndige spanske statsborgere, der bor i den pågældende provins, og som ikke er frataget deres borgerlige rettigheder, kan udpeges som lægdommere. Visse personer er på grund af deres erhverv mv. afskåret fra at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

I **Tyskland** udpeges lægdommere på grundlag af grundlister (Vorschlagslisten), der udarbejdes af den stedlige kommunalbestyrelse for fire år ad gangen. Ved udarbejdelsen af grundlisten skal der tilstræbes en ligelig repræsentation med hensyn til bl.a. alder, erhverv og social status. Grundlisten sendes til et særligt udvalg bestående af dommeren ved amtsretten, en embedsmand fra delstatsregeringen og ti offentlighedsrepræsentanter (Vertrauenspersonen). Dette udvalg afgør ved afstemning ud fra objektive kriterier, om de pågældende er egnede som domsmænd. Kun ustraffede tyske statsborgere i alderen mellem 25 og 70 år kan udpeges som lægdommere. Visse personer kan på grund af deres erhverv mv. ikke udpeges som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

I **Østrig** udpeges lægdommere ved lodtrækning fra valglisterne for to år ad gangen. Listen over udtrukne personer (Jahreslisten) sendes til den stedlige landsretspræsident, der herefter for et kvartal ad gangen ved lodtrækning udtager det nødvendige antal lægdommere til de så-

kaldte tjenestelister (Dienstlisten). Tjenestelisterne for et bestemt kvartal i det første år gælder også for samme kvartal i det andet år.

Kun østrigske statsborgere mellem 25 og 65 år kan udpeges som lægdommere. Visse personer kan på grund af deres erhverv mv. ikke udpeges til at virke som lægdommere. Reglerne herom svarer i store træk til de danske regler om udelukkelse fra at virke som lægdommer.

I USA udpeges nævninger ved lodtrækning fra offentlige lister over borgerne – almindeligvis en kombination af valglisterne og kørekortsregistret, da der ikke findes folkeregistre i USA. Nævninger udtages ikke for en længere periode, men derimod typisk et par dage eller en uge. Inden for denne "vagtperiode" gør nævningen sjældent tjeneste i mere end én nævningesag og er så til gengæld fritaget for nævningetjeneste i en længere årrække. Nævninger skal være statsborgere, myndige (det vil i de fleste stater sige over 18 år), engelsktalende og ustraffede. I de fleste stater gælder der ikke regler om, at personer fra bestemte erhverv mv. er udelukkede fra nævningetjeneste.

Spørgsmål nr. 387:

"Ministeren bedes for de samme lande redegøre for, om der i forbindelse med afgørelse af skyldspørgsmålet er forskel på den vægtning, hvormed nævninge, domsmænd og de juridiske dommere bidrager til afgørelsen på."

Svar:

Som oplyst i den foreløbige besvarelse af 11. juni 1999 har Justitsministeriet anmodet justitsministerierne i de øvrige nordiske lande om at bistå med at tilvejebringe de ønskede oplysninger om retstilstanden i disse lande. Justitsministeriet har endvidere anmodet Udenrigsministeriet om at søge at indhente de ønskede oplysninger vedrørende de øvrige lande.

På grundlag af de modtagne oplysninger, kan Justitsministeriet oplyse følgende:

I sager, hvor der i **Norge** medvirker domsmænd, er retten sammensat således, at der er flere domsmænd end juridiske dommere. Alle straffesager starter i by- eller herredsretten som første instans. I herreds- og byretterne medvirker 2 domsmænd og 1 juridisk dommer. I lagmannsretten (landsretten) deltager 4 domsmænd og 3 juridiske dommere. Der træffes i alle tilfælde afgørelse om skyldspørgsmålet efter stemmeflertallet blandt samtlige deltagende dommere.

I mere alvorlige sager medvirker der nævninger i ankeinstansen (lagmannsretten). Der deltager 10 nævninger og 3 juridiske dommere. Nævningerne afgør skyldsspørgsmålet alene. Der kræves mindst 7 stemmer for at finde den tiltalte skyldig. De juridiske dommere kan under visse betingelser tilsidesætte nævningenes afgørelse af skyldsspørgsmålet (uanset om nævningerne finder den tiltalte skyldig eller ikke skyldig) og henvise sagen til ny behandling. Ved den nye behandling sættes retten med domsmænd (jf. ovenfor) og ikke nævninger.

I **Sverige** medvirker 1 juridisk dommer og 3 domsmænd i byretten (tingsrätten), medmindre der alene er spørgsmål om bødestraf. I landsretten (hovrätten) medvirker 3 juridiske dommer og 2 domsmænd. Hver domsmand og dommer har 1 stemme, og afgørelsen af skyldsspørgsmålet træffes efter stemmeflertallet. Ved stemmelighed gælder det for tiltalte gunstigste resultat.

I visse sager om trykkefrihed og ytringsfrihed ved byretten medvirker 9 nævninger (jurymän), der afgør skyldsspørgsmålet alene. Der kræves mindst 6 stemmer for at finde den tiltalte skyldig. Hvis nævningerne frifinder tiltalte, kan retten ikke tilsidesætte afgørelsen. Derimod kan retten – selv om nævningerne finder tiltalte skyldig – frifinde den tiltalte eller henføre forholdet under en mildere straffebestemmelse.

Når der i **Finland** deltager domsmænd ved behandling af straffesager i byretten (tingsrätten), medvirker der 1 juridisk dommer og 3 domsmænd. Dommeren og domsmændene har hver 1 stemme, og afgørelsen af skyldsspørgsmålet træffes efter stemmeflertallet.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Island**.

Der medvirker 12 nævninger ved behandling af alle kriminalsager (matières criminelles) i **Belgien**. Nævningerne afgør alene skyldsspørgsmålet, og der kræves almindelig stemmeflerhed for at finde den tiltalte skyldig. Ved stemmelighed frifindes den tiltalte. Hvis nævningernes afgørelse om, at tiltalte er skyldig, kun er truffet med simpelt flertal, kan et flertal af de 3 juridiske dommere frifinde den tiltalte. I andre tilfælde kan de 3 juridiske dommer kun enstemmigt tilsidesætte en kendelse fra nævningerne om at tiltalte er skyldig. Sagen skal i sidstnævnte tilfælde behandles på ny for andre nævninger.

I **England og Wales** behandles mindre alvorlige straffesager i såkaldte "magistrates' courts", der almindeligvis sammensættes med 1 juridisk dommer (stipend magistrate/justice) og 2 lægdommere/fredsdommere (lay magistrate/justice of the peace), der hver har 1 stemme. Afgørelse af skyldsspørgsmålet sker ved almindelig stemmeflerhed.

Alvorligere sager behandles ved en "crown court", hvor der medvirker 1 juridisk dommer og 12 nævninger (jurors). Nævningerne træffer alene afgørelse om skyldsspørgsmålet. Den juridiske dommer har dog pligt til at sikre den tiltalte en retfærdig rettergang og kan derfor bl.a. påbyde nævningerne at kende den tiltalte ikke-skyldig, hvis vedkommende ikke har haft en retfærdig rettergang.

I sager, hvor der medvirker nævninger i **Frankrig**, afgøres skyldsspørgsmålet ved afstemning blandt samtlige deltagende dommere og nævninger. Der medvirker 3 juridiske dommere og 9 nævninger, der hver har 1 stemme. De juridiske dommere og nævningerne voterer sammen og afgiver derefter skriftligt deres stemme.

I sager, hvor der medvirker lægdommere i **Grækenland**, afgøres skyldsspørgsmålet ved afstemning blandt samtlige deltagende dommere og lægdommere. Der medvirker 3 juridiske dommere og 4 lægdommere, der hver har 1 stemme.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Holland**.

Det materiale, der er modtaget fra **Irland**, indholder ikke oplysninger om afstemningsreglerne ved afgørelse af skyldsspørgsmålet.

I sager, hvor der medvirker lægdommere i **Italien**, afgøres skyldsspørgsmålet ved afstemning blandt samtlige deltagende dommere og lægdommere. Der medvirker 2 juridiske dommere og 6 lægdommere, der hver har 1 stemme.

Der medvirker ikke lægdommere i straffesager i **Luxembourg**.

I sager, hvor der medvirker lægdommere i **Portugal**, afgøres skyldsspørgsmålet ved afstemning blandt samtlige deltagende dommere og lægdommere. Der medvirker 3 juridiske dommere og 4 lægdommere, der hver har 1 stemme.

I **Spanien** afgøres skyldsspørgsmålet i sager, hvor der ud over den juridiske dommer medvirker nævninger, af 9 nævninger alene. Der anvendes ikke domsmænd i Spanien. Nævningerne afgør skyldsspørgsmålet ved afstemning. Der kræves 7 stemmer for at kende den tiltalte skyldig og 5 stemmer for at frifinde.

I sager, hvor der i **Tyskland** medvirker domsmænd (Schöffen), er retten sammensat af 2 domsmænd og 1 juridisk dommer. Ved afgørelse af skyldspørgsmålet deltager alle tre medlemmer af retten i afstemningen med 1 stemme hver.

I **Østrig** medvirker nævninger (Geschworne) i de alvorligste straffesager, mens domsmænd (Schöffen) medvirker i visse andre straffesager.

I nævningesager medvirker 9 nævninger, der alene afgør skyldspørgsmålet. Der kræves 5 stemmer for at kende den tiltalte skyldig. De tre juridiske dommere kan enstemmigt tilside-sætte nævningernes afgørelse om skyldspørgsmålet og henvise sagen til behandling ved et nyt nævningeting.

I domsmandssager medvirker 2 juridiske dommere og 2 domsmænd, der i fællesskab afgør skyldspørgsmålet. Ved stemmelighed gælder det for tiltalte gunstigste resultat.

I **USA** afgør 12 nævninger skyldspørgsmålet alene i nævningesager. I alvorligere straffesager kræves enstemmighed, både for at kende skyldig og ikke-skyldig (dog ikke i Oregon og Louisiana). I mindre alvorlige straffesager kræves enstemmighed ved de føderale domstole og i nogle stater, men i andre stater kan nævningerne træffe afgørelse med kvalificeret flertal, hvor typisk 10 eller 11 ud af de 12 nævninger skal være enige om resultatet.